

Prioriteti u borbi protiv korupcije u Srbiji 2022 – 2026 i glavni zadaci za 2022

Polazeći od uverenja da je sprečavanje korupcije stvar od nesumnjivog javnog interesa, da borba protiv korupcije podrazumeva **sprovođenje aktivnosti** čiji odabir u manjem delu zavisi od ideoloških uverenja, a više od spremnosti da se primene **široko prihvaćena načela i mehanizmi koji su dokazani u praksi**, uvažavajući razlike koje među političkim akterima postoje po drugim pitanjima, preuzete međunarodne obaveze i donete strateške akte, značaj koji se borbi protiv korupcije daje u vezi sa EU integracijama, ocene relevantnih međunarodnih i domaćih organizacija, građana i privrednika o postojećem stanju, Transparentnost – Srbija (domaća nevladina organizacija i članica globalne antikorupcijske mreže Transparency International), poziva Vladu i Narodnu skupštinu da uvrste u svoj program delovanja sledeće tačke, a sve aktivne političke grupacije da prihvate izložene prioritete kao svoje ili da iznesu razloge zbog kojih im se protive:

1. **Čuvanje jedinstva pravnog poretka i pravna sigurnost:** ne bi se smelo dogoditi da Vlada predloži, da Skupština usvoji ili da Predsednik Republike proglasi ni jedan zakon ukoliko su argumentovano upozoreni da je taj akt **suprotan Ustavu**; iz istog razloga ne bi se smelo dogoditi da bude predložen, usvojen ili proglašen ni jedan zakon **koji unosi pometnju u pravi poredak** time što će biti u suprotnosti sa ranije donetim zakonima ili tako što će se donositi opšti pravni akt za jednokratnu potrebu ili tako što će zakone menjati retroaktivno putem „autentičnih tumačenja“; Vlada ne bi smela da donese nijednu uredbu koja će biti suprotna zakonu, niti da kroz svoje zaključke uređuje materiju koja se može uređivati jedino zakonom, a pogotovo ne kroz one zaključke koji se ne objavljuju u „Službenom glasniku“. Državni funkcioneri **ne smeju ostavljati nedoumice o pravnoj prirodi poslova** koje preduzima država i o tome da li su sporazumi i ugovori već zaključeni i koje je obaveze Srbija preduzela, naročito kad je reč o aranžmanima sa potencijalnim investitorima ili o izgradnji infrastrukturnih objekata i koje bi bile posledice u slučaju raskida tih ugovora ili prekida saradnje.
2. **Veća javnost i participativnost procesa donošenja odluka:**
 - a. nikada se ne bi smelo dogoditi da Vlada predloži zakon ili akt javne politike koji nije prošao **javnu raspravu**; pred javnu raspravu treba objaviti analize efekata, za nju mora biti ostavljeno dovoljno vremena, sve konkretne sugestije moraju biti **razmotrene**, a ministarstvo koje priprema akt mora **da obrazloži zbog čega su predlozi prihvaćeni ili odbijeni**. Da bi se ovaj cilj postigao, trebalo bi dopuniti Poslovnik Vlade, utvrditi obavezu sprovođenja javne rasprave kada zakon ne predlaže Vlada, ali i propisati zakonski mehanizam zaštite prava građana za slučaj da državni organi onemoguće javnu raspravu.
 - b. U skladu sa odredbama novog Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi, u Skupštini treba uspostaviti praksu **da se predlozi zakona koji su upućeni kao**

narodna inicijativa raspravljaju. Jednako je bitno da novi saziv Skupštine **prekine loše prakse** iz ranijeg perioda da se predloži podneti **od strane opozicionih poslanika** uopšte ne razmatraju, kao i da se skupštinske rasprave o nepovezanim aktima objedinjuju u okviru jedne tačke dnevnog reda i da se zakonodavni postupak obesmišljava podnošenjem amandmana čiji sadržaj nije normativan.

- c. Skupština treba da kroz **javna slušanja** razmotri efekte dosadašnje primene antikorupcijskih zakona i potrebu za donošenjem novih. Prilikom razmatranja nacрта/predloga zakona Vlada i Narodna skupština treba da brižljivo razmotre **korupcione rizike** koje je uočila Agencija za borbu protiv korupcije, kao i problematične odredbe na koje ukazuju drugi nezavisni državni organi i da zatraže dodatna objašnjenja od resornog ministarstva o tome kako će rizici biti otklonjeni.
 - d. Potrebno je dopuniti zakonski okvir za **lobiranje** tako da se odnosi na svaki **pokušaj uticaja na donošenje odluka** u javnom sektoru, bez obzira na to da li se vrši preko profesionalnih posrednika ili od strane neposredno zainteresovanih lica, da li se odnosi na sadržinu propisa ili odlučivanje u pojedinačnim slučajevima, da li se vrši u propisanoj proceduri ili kroz neformalne kontakte. Potrebno je takođe povećati javnost informacija o formalnom i neformalnom lobiranju i o procesu donošenja odluka.
 - e. Trebalo bi proširiti zakonsku obavezu **razmatranja rizika od korupcije** u propisima, tako da se odnosi na sve predlagače i sve propise, a ne samo na one koji se odnose na pojedine unapred određene oblasti i koje pripremaju ministarstva.
 - f. **Zapisnici i diskusije sa sednica Vlade** treba da **postanu po pravilu javni**; uz odluke o imenovanjima, razrešenjima, postavljenjima i predlaganju kadrovskih rešenja koja vrši Vlada treba objavljivati i **obrazloženje**; slično tome, Vlada treba da objavi **obrazloženje predloga** podzakonskih akata koje donosi (uredbe) i predloga zaključaka na osnovu kojih usvaja smernice, izveštaje, planove i druge akte;
 - g. na veb-sajtu Skupštine treba objavljivati sve upućene amandmane i razloge zbog kojih predlagač (najčešće Vlada) i skupštinski odbori prihvataju ili odbijaju amandmane;
 - h. treba zakonski urediti proces vođenja pregovora i javnost informacija **u vezi sa zaključivanjem međudržavnih sporazuma i kreditnih aranžmana**, tako da narodni poslanici i javnost mogu da sagledaju **da li su potencijalne koristi veće od štete koja nastaje zbog neprimenjivanja propisa o javnim nabavkama i javno-privatnom partnerstvu**.
 - i. Organi državne uprave treba da **učine javnim podatke o svojim nadzornim aktivnostima**, tako što bi bilo vidljivo u kojoj meri su ostvareni planovi kontrole. Još važnije, iz objavljenih podataka bi trebalo da bude vidljivo da li su inspeksijske provere vršene u jednakoj meri prema svim istovrsnim obveznicima.
3. **Oprez pri regulatornim i finansijskim intervencijama:** Svaka regulatorna ili finansijska intervencija države, naročito kada utiče na privredu, stvara povećanu opasnost od nastanka korupcije. Treba u potpunosti **prekinuti praksu dodele budžetskih sredstava** i drugih vidova državne pomoći pojedinim kategorijama građana pred izbore. Zbog

toga treba težiti da se ovakve intervencije čine samo kada su neophodne i uz primenu mera za zaštitu od korupcije, to jest, samo kada su unapred postavljeni jasni i relevantni kriterijumi za dodelu sredstava, kada su objavljene sve bitne odluke i kada je obezbeđen nadzor nad postupanjem organa vlasti koji dodeljuju državnu pomoć i nadzor nad ispunjavanjem obaveza primalaca takve pomoći. Takođe bi trebalo nastaviti reformu propisa radi otklanjanja procedura koje bez opravdanog razloga opterećuju rad privrede i građana, što šireg korišćenja mogućnosti koje pružaju sredstva elektronske komunikacije, otvaranje i povezivanje baza podataka. Treba prekinuti praksu privilegovanja privrednih subjekata kroz opraštanje ili preuzimanje dugovanja i **objaviti jasnu računicu eventualnih koristi od finansijskih podsticaja kroz državnu pomoć naspram** troškova koji usled toga nastaju za budžet i za deo privrede koji ne prima subvencije.

4. **Strateški pristup u borbi protiv korupcije:** Skupština treba da što pre donese novu Nacionalnu antikorupcijsku strategiju, i da utvrdi razloge za neispunjenje ciljeva Strategije koja je važila u periodu 2013-2018. Vlada i Skupština treba redovno da prate sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23 pregovora sa EU, „Operativnog plana za sprečavanje korupcije u oblastima od posebnog rizika“ i drugih strateških akata koje je Vlada donela ili treba da donese (u vezi sa reformom pravosuđa, javne uprave, javnih nabavki, finansijskih istraga, finansijskih kontrola itd.) na osnovu izveštaja Agencije za sprečavanje korupcije i drugih nadležnih organa. Akcioni plan za poglavlje 23 bi trebalo dopuniti u delovima gde aktivnosti nisu formulisane dovoljno ambiciozno ili dovoljno precizno, gde nije došlo do suštinskog napretka i pored toga što su mere realizovane. Vlada i Skupština bi trebalo da redovno pokreću postupak za utvrđivanje **odgovornosti rukovodilaca organa koji nisu ispunili zadatke** iz strateških akata. Akcione planove iz oblasti evropskih integracija treba koristiti kao podsticaj za ubrzanje reformi, a ne kao opravdanje za odlaganje ili nerešavanje problema koji su prepoznati u Srbiji a koje EU nije istakla kao prioritet. S druge strane, nalaze iz izveštaja organa EU o slabostima u vladavini prava i odluke kojima se usporava tok pregovora Srbije sa EU, treba koristiti kao podsticaj da se stanje popravi. Vlada treba da redovno razmatra izveštaje o sprovođenju akcionih planova i da na prvoj narednoj sednici utvrdi mere za rešavanje uočenih problema, umesto da se to čini isključivo kroz složeni mehanizam koordinacionih tela Vlade.
5. **Reforma javnog sektora** treba da obuhvati, između ostalog i sledeće mere: donošenje Zakona o ministarstvima u kojem je podela nadležnosti isključivo u funkciji efikasnosti rada, a ne zadovoljenja potreba stranaka koje daju podršku Vladi; smanjenje **broja članova Vlade**; smanjenje ukupnog broja zaposlenih u javnom sektoru, koji je u velikoj meri posledica partijskog zapošljavanja, na broj koji je uporediv sa evropskim državama slične veličine ali i mogućnostima budžetskog finansiranja, pri čemu treba voditi računa o tome da ne budu ugrožene prioritetne aktivnosti javne uprave, javnih službi i javnih preduzeća; prestanak prakse **povećavanja javnog sektora** nepotrebnim izmeštanjem poslova državne uprave u javne agencije i organizacione oblike sa nejasnim pravnim statusom; sprovođenje **analiza potreba** u celoj javnoj upravi i **objavljivanje nalaza**; preispitivanje aktuelnih sistematizacija radnih mesta i njihovo **usklađivanje sa stvarnim potrebama** organa za ispunjenje zakonskih zadataka a ne sa zatečenim stanjem; uvođenje **jasnih i objektivnih kriterijuma** za zapošljavanje i napredovanje, kao i ispitivanje stručnosti trenutno zaposlenih za poslove koje obavljaju; uvođenje mera za rešavanje sukoba interesa u javnim preduzećima i kontrola sprovođenja takvih

mera u ostatku javnog sektora, gde su one propisane; postavljanje rukovodstva javnih preduzeća i javnih službi **na osnovu sprovedenih konkursa** i kvaliteta predloženog programa rada; redovno razmatranje programa poslovanja javnih preduzeća i izveštaja o njihovoj realizaciji i dosledno sprovođenje zakonskih normi o odgovornosti direktora za neizvršenje programa i neobjavlivanje ovih dokumenata; jačanje organa koji vrše nadzor unutar izvršne vlasti, a naročito **budžetske inspekcije**.

6. **Puno poštovanje i jačanje položaja nezavisnih državnih organa u borbi protiv korupcije:** Skupština treba da redovno razmatra godišnje izveštaje o radu Državne revizorske institucije, Zaštitnika građana, Agencije za sprečavanje korupcije, Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti i Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki i Fiskalnog saveta i da obaveže Vladu da reši probleme na koje je ukazano u ranijim ili na koje bude ukazano u budućim izveštajima ovih organa (npr. nepostupanje po obavezujućim rešenjima, nedovoljna ovlašćenja, neusaglašenost zakona) i da o svom postupanju redovno izveštava Skupštinu. Između ostalog, to podrazumeva dopunu Krivičnog zakonika krivičnim delima koja su sada u posebnim zakonima (suprotno dobroj praksi), te uvođenjem krivičnog gonjenja za lica koja ometaju prikupljanje dokaza u postupcima koje vode nezavisni organi. Propuštanje Skupštine da proveri poštovanje svojih ranijih zaključaka, da formuliše zaključke koji bi doveli do rešavanja problema, da pozove na odgovornost članove Vlade koji nisu poštovali obavezujuća rešenja nezavisnih organa, neutemeljeni napadi poslanika većine na čelnike ovih institucija koji su imali kritičan odnos prema vlastima, kašnjenja i sporne odluke o izboru negativno su se odrazili na ostvarivanje nadležnosti nezavisnih organa i nadzorne uloge Narodne skupštine.
7. Primena postojećih pravila i njihova dopuna tamo gde je potrebno, kako bi se obezbedio: potpuni **prekid prakse kupovine medijskog uticaja ili rasipanja javnih sredstava** kroz trošenje novca na promotivne akcije javnih preduzeća, ministarstava, pokrajinskih i lokalnih organa vlasti, kao i kroz javne nabavke usluga informisanja čija je prevashodna svrha politička promocija; transparentno **utvrđivanje javnog interesa** koji treba da se ostvari kroz finansiranje medijskih sadržaja i **raspodela sredstava** za tu namenu; obezbeđivanje **javnosti medijskog vlasništva i drugih podataka koji mogu ukazivati na uticaj** na uređivačku politiku (npr. podaci o najvećim oglašivačima). Donošenje **sveobuhvatnih i doslednih pravila o državnom i političkom oglašavanju**, kroz izmene Zakona o javnim nabavkama, Zakona o oglašavanju, medijskih i izbornih propisa. Na rešavanje ovih problema će delimično uticati primena nove Medijske strategije i Akcionog plana, sa čime se već uveliko kasni.
8. Obezbeđivanje pune primene i unapređenje **Zakona o javnim nabavkama** radi smanjenja korupcije u sve tri faze (planiranje – sprovođenje postupka – izvršenje ugovora), kao i primene pravila ZJN na javno–privatna partnerstva, mere za umanjene rizika od korupcije koji su nastali kao posledica novih zakonskih rešenja (naročito podizanje pragova i nedostupnost konkursne dokumentacije kod pregovaračkih postupaka), kroz jačanje kapaciteta i jasnije definisanje zadataka organa koji vrše monitoring i nadzor, veću javnost svih podataka o trošenju budžeta, korišćenje elektronskih javnih nabavki, otklanjanje nepotrebnih uslova i drugih činilaca koji neopravdano umanjuju konkurenciju, jačanje kontrole restriktivnih sporazuma, unapređenje sistema zaštite prava, efikasno funkcionisanje sistema za prekršajno kažnjavanje, poništavanje i oglašavanje ništavim nezakonitih ugovora o javnim

nabavkama i prekid prakse da se najveći infrastrukturni projekti sprovode bez primene ovog zakona.

9. **Dovršetak reforme pravosuđa:** Neophodno je unaprediti praksu objavljivanja podataka o tome **na koji način su primenjeni kriterijumi** za izbor i vrednovanje rada sudija i tužilaca u svakom konkretnom slučaju. U rad pravosudnih organa Vlada, Skupština i političari ne treba da se mešaju ni tako što će sprečavati krivično gonjenje, ni tako što će tražiti da se neko krivično goni, a pogotovo ne saopštavanjem podataka o hapšenjima i krivičnim postupcima ili plasiranjem takvih podataka u odabrane medije. Treba obezbediti odgovornost sudija i javnih tužilaca za rad, veću transparentnost primene ovih mehanizama. Imajući u vidu da su ustavne promene isključile mogućnost da članovi Visokog saveta sudstva i Visokog tužilačkog saveta budu krivično odgovorni za svoje postupanje naročito je značajno da se obezbedi puna javnost odlučivanja u ovim institucijama. Treba obezbediti da broj javnih tužilaca i sudija koji se bave slučajevima korupcije bude primeren razmerama ovog oblika kriminala i obezbediti da Tužilaštvo za organizovani kriminal i posebna odeljenja viših javnih tužilaštava budu nadležna za sva koruptivna krivična dela. Kroz pravosudne zakone i njihovu primenu treba obezbediti da se ostvari potencijal pozitivnih promena u Ustavu: – veća samostalnost i odgovornost za (ne)postupanje javnih tužilaca, smanjenje mogućnosti za posredni politički uticaj kroz proces izbora „istaknutih pravnika“ u VSS i VST i Vrhovnog javnog tužioca. Iz istog razloga je posebno bitno na koji način će biti uređen postupak odlučivanja unutar VSS i VST.
10. **Veći broj prijavljenih i ispitanih slučajeva korupcije:** Budući da je glavni problem borbe protiv korupcije u Srbiji to što samo mali deo ovih krivičnih dela bude uopšte prijavljen, potrebno je preduzeti mere da se to stanje izmeni. **Zakon o zaštiti uzbunjivača**, koji je donet iz tog razloga, nije doneo značajne promene, sudeći po statistikama prijavljene korupcije. Norme ovog zakona bi trebalo poboljšati, naročito u delu koji se odnosi na postupanje organa vlasti sa kojima su uzbunjivači podelili svoja saznanja o korupciji i drugim problemima (obaveza objavljivanja šta je učinjeno nakon ispitivanja prijava), kao i u vezi sa uzbunjivanjem kod kojeg se iznose podaci koji su označeni kao poverljivi. Radi ostvarivanja tog cilja takođe je potrebno umesto fakultativnog oslobađanja od kazne, propisati obavezno **oslobađanje od krivične odgovornosti** davaoca mita koji na drugačiji način nije mogao da ostvari svoja prava u razumnom roku i koji slučaj prijavi i urediti nagrađivanje uzbunjivača koji svojim prijavama omoguće zaštitu javnih resursa. Druga neophodna mera jeste znatno **aktivniji pristup** u ispitivanju korupcije od strane policije, tužilaštva i drugih organa. Javni tužioci treba da ispituju da li je postojala korupcija i pre nego što dobiju krivičnu prijavu – čitanjem javno dostupnih medijskih objava, proučavanjem objavljenih izveštaja državnih organa (npr. izveštaji DRI), na osnovu dostavljenih informacija o slučaju sumnje na korupciju (npr. Vladinog Saveta za borbu protiv korupcije) ali i na osnovu već utvrđenih obrazaca ponašanja (npr. na osnovu podataka o zloupotrebama sa građevinskim zemljištem ili javnim nabavkama u jednom gradu ispitati kakva je praksa u drugom gradu koji primenjuje iste propise). Treći set mera obuhvata **dopunu krivičnog zakonodavstva** radi efikasnijeg otkrivanja korupcije (npr. uvođenje „nezakonitog bogaćenja“ iz člana 20 Konvencije UN protiv korupcije), **korišćenje mehanizama za unakrsnu proveru imovine i prihoda** (odnosno mehanizma iz Zakona o ispitivanju porekla imovine i posebnom porezu) od strane Poreske uprave tako da prioritetno budu ispitani potencijalni učesnici u korupciji, preciziranje ovlašćenja i obaveza Agencije za sprečavanje korupcije u **proveri tačnosti**

i potpunosti podataka o imovini i prihodima javnih funkcionera, šire korišćenje posebnih istražnih tehnika i finansijskih istraga u otkrivanju korupcije i **informisanje javnosti o primeni i ishodu** ovakvih istraga, oduzimanju nezakonite koristi stečene korupcijom, kao i o primeni mehanizama tužilačkog oportunita i sporazuma o priznanju krivičnog dela.

11. **Jasni i sveobuhvatni planovi rada, izveštaji o radu, izveštaji o izvršenju budžeta i njihovo razmatranje:** Vlada podnosi godišnje izveštaje o svom radu, ali oni nisu u potpunosti uporedivi sa planovima rada. Skupština bi trebalo da razmatra ove izveštaje, što do sada nije bio slučaj. Pri razmatranju ovog izveštaja, kao i izveštaja o završnom računu budžeta, potrebno je utvrditi da li su ostvareni i nefinansijski indikatori iz programskog budžeta. Resorna ministarstva i Vlada treba da brižljivo razmatraju **programe rada i izveštaje o radu javnih preduzeća** i drugih institucija i da rezultate tog razmatranja učine dostupnim javnosti.
12. **Jasna podela nadležnosti i ovlašćenja državnih organa za borbu protiv korupcije:** U tom smislu je naročito značajno obezbediti da **nema preklapanja nadležnosti** između Vladinih koordinacionih tela i Agencije za sprečavanje korupcije (kad je reč o prevenciji korupcije), odnosno policijske Službe za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije i službi bezbednosti (kada je reč o otkrivanju korupcije).
13. Vlada treba da **redovno razmatra izveštaje i preporuke svog Saveta za borbu protiv korupcije** i da preduzima mere radi rešavanja problema na koje ti izveštaji ukazuju. Kada su izveštaji Saveta objavljeni, Vlada treba da javnosti predoči informacije o tome na koji način je postupila radi rešavanja sistemskih problema (npr. izmene propisa), rešavanja pojedinačnih problema (npr. ubrzanje ili zaustavljanje procedure, smena odgovornih rukovodilaca, inspeksijska kontrola, krivična prijava) ili dalje provere činjenica. Vlada treba da omogući Savetu nesmetan rad donošenjem odluke o imenovanju novih članova na predlog postojećih, u skladu sa ustaljenom dobrom praksom iz perioda 2003-2014.
14. **U vezi sa izborima i izbornom kampanjom, kao i kampanjom u vezi sa referendumom,** Vlada i Skupština treba da daju doprinos poštovanju postojećih pravila i njihovom poboljšanju. Podsećamo da su za poštovanje propisa u izbornoj kampanji nadležni sledeći organi, od kojih su neki samo delimično ispunili te obaveze tokom prethodnih izbornih ciklusa: Agencija za sprečavanje korupcije (u vezi sa finansiranjem kampanje i postupanjem javnih funkcionera u izbornoj kampanji, uključujući i razdvajanje državne od stranačke funkcije), Regulatorno telo za elektronske medije (u vezi sa narušavanjem ravnopravnosti pri oglašavanju i predstavljanju učesnika izbora u medijima i poštovanjem pravila o načinu, vremenu i mestu političkog predstavljanja), Državna revizorska institucija (u vezi sa korišćenjem javnih resursa tokom kampanje), javno tužilaštvo (u vezi sa zloupotrebom javnih resursa i davanjem mita u vezi sa glasanjem i mogućim krivičnim delima u vezi sa nezakonitim finansiranjem), Republička izborna komisija (u vezi sa regularnošću izbornog procesa), Fiskalni savet (u vezi sa predizbornim obećanjima koja mogu imati uticaja na fiskalnu ravnotežu) i Nadzorni odbor (za izbore), za koji se trenutno ne zna da li će uopšte biti formiran pred izbore 2022, a koji je tokom izbora 2020, propustio da reaguje u spornim situacijama kada ni jedan drugi organ nije bio nadležan. Pored njih, trenutno u vezi sa izborima funkcionise i nekoliko tela čiji pravni status je sporan (Privremeno nadzorno telo za medije, Kontrolno telo za sprovođenje međustranačkog sporazuma). Zakonski okvir za izbornu kampanju morao da se dopuni, pre svega kroz ograničavanje promotivnih aktivnosti

javnih funkcionera u doba kampanje, kroz postavljanje pravila u vezi sa kampanjama koje treća lica vode u vezi sa izborima, omogućavanje adekvatnog nivoa javnosti podataka o finansiranju dok kampanja traje, ograničenje ukupnih troškova izborne kampanje i uvođenje logičnijih pravila za dodelu budžetskih sredstava. Samo deo tih problema je prepoznat u aktuelnim dogovorima sa međustranačkih dijaloga.

15. **Promena Ustava** je izvršena u postupku u kojem nisu u potpunosti poštovana pravila nedavno usvojenog Zakona o referendumu i narodnoj inicijativi, a promene sadržinski delimično zadovoljavaju preporuke GRECO i ciljeve koji su postavljeni u AP za Poglavlje 23 Evropskih integracija; treba imati u vidu da je celovitija dopuna najvišeg pravnog akta potrebna i radi efikasnije borbe protiv korupcije, između ostalog, radi sužavanja preterano širokog imuniteta od krivičnog gonjenja, uređenja broja i položaja narodnih poslanika, uređenja statusa nezavisnih državnih organa, postavljanja brane za kršenje pravila o raspolaganju javnim finansijama kroz preterano zaduživanje i međunarodne ugovore, boljeg uređenja rešavanja sukoba interesa i davanja čvršćih garancija za javnost rada organa vlasti. Sam postupak izmene Ustava (javna rasprava) nije uređen, a finansiranje kampanje za referendum nije u potpunosti uređeno na adekvatan način, što takođe treba popraviti pre sledećeg izjašnjavanja građana o najvišem pravnom aktu.

Prioriteti za 2022. godinu - borba protiv korupcije

Transparentnost Srbija (deo Transparency International) smatra da će u i tokom 2022. sledeća pitanja biti od najveće važnosti za uspešnu borbu protiv korupcije:

Politička korupcija:

- Uspostavljanje bezbednih kanala za prijavljivanje nepravilnosti u vezi sa zloupotrebom javnih resursa, korišćenjem javne funkcije i izbornim postupkom i njihova promocija od strane državnih organa (pre svih javna tužilaštva, Agencija za sprečavanje korupcije, Republička izborna komisija i Nadzorni odbor ako bude formiran)
- Zakonsko ograničavanje mogućnosti za vođenje "funkcionerske kampanje", to jest, prividno redovnih aktivnosti javnih funkcionera koje se preduzimaju radi političke promocije i uspostavljanje funkcionalnog nezavisnog nadzora;
- Unapređenje pravila o finansiranju referendumske kampanje, na osnovu iskustava iz 2021/2022;
- Obezbeđivanje veće javnosti uticaja na donošenje propisa i pojedinačnih odluka i primeni Zakona o lobiranju;

Antikorupcijski planovi:

- Utvrđivanje razloga za neostvarivanje ciljeva iz Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije 2013-2018 i donošenje nove Strategije koja će biti sveobuhvatna i sadržati i mere za odgovornost;
- Uspostavljanje efikasnog praćenja sprovođenja revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23 EU integracija i Operativnog plana za sprečavanje korupcije u oblastima od posebnog rizika;

Gonjenje i kažnjavanje korupcije:

- Ispitivanje svih slučajeva sumnji na korupciju u vezi sa kojima su obelodanjeni dokumenti ili iznete direktne optužbe, bez čekanja javnog tužioca da iko podnese krivičnu prijavu, i objavljivanje informacija o ishodu ispitivanja, uključujući i obrazloženje u slučaju da je utvrđeno da nema krivične odgovornosti;
- Obezbeđivanje svih uslova za gonjenje korupcije primenom posebnih istražnih tehnika, za sprovođenje finansijskih istraga uporedo sa krivičnim i za proaktivnost u ispitivanju korupcije;
- Izmene Krivičnog zakonika, Zakonika o krivičnom postupku i Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, terorizma i korupcije radi efikasnijeg gonjenja pojedinih oblika korupcije;
- Unapređenje i sveobuhvatan nadzor nad primenom Zakona o zaštiti uzbunjivača;
- Izrada plana kontrole na osnovu Zakona o ispitivanju porekla imovine i posebnom porezu kojim će biti prioritetno obuhvaćena lica koja su bila u prilici da zloupotrebe javnu funkciju i ovlašćenja i objavljivanje podataka o primeni kako bi se smanjile sumnje u arbitrnost;

Prevenција korupcije - javnost rada:

- Vlada Srbije treba da obezbedi izvršenje rešenja Poverenika i da sama počne redovno da postupa po primljenim zahtevima;
- Pravo na pristup informacijama ne sme biti umanjeno odredbama drugih zakona, a ostvarivanje tog prava treba proširiti i na informacije u posedu trenutno nepokrivenih subjekata (npr. zajednička preduzeća u okviru javno-privatnog partnerstva);
- Organi vlasti treba da objavljuju sve informacije u otvorenom formatu, a državni kontrolni organi treba da ukrštaju podatke iz ovih baza kod određivanja svojih planova rada i sprovođenja nadzora;
- Treba uvesti obavezu izrade i objavljivanja obrazloženja za odluke, tamo gde ona trenutno ne postoji (npr. pojedini zaključci Vlade);
- Narodna skupština treba da primeni odredbe Etičkog kodeksa u slučajevima kada narodni poslanici ne pruže obrazloženje javnosti za svoje postupanje.

Javne finansije:

- Uspostavljanje delotvornog nadzora nad planiranjem, sprovođenjem i izvršenjem javnih nabavki;
- Obezbeđivanje pune transparentnosti kod javno - privatnih partnerstava;
- Prestanak prakse zaključivanja međudržavnih sporazuma na osnovu kojih se može isključiti transparentnost i nadmetanje u vezi sa zaključivanjem ugovora o javnim nabavkama, javno-privatnim partnerstvom i prodajom javne imovine;
- Prestanak sa praksom sprovođenja nabavki na osnovu posebnih zakona koji se donose za infrastrukturne projekte;
- Povećanje javnosti podataka o izdvajanjima iz budžetske rezerve;
- Objavljivanje potpunih informacija, nadzor i ispitivanje celishodnosti mera koje su preduzete u vezi sa suzbijanjem posledica pandemije COVID-19.

Transparentnost – Srbija

Beograd, 25.1.2022.